
Notícies des de l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat de Catalunya

News from Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo

---

Autora per a la correspondència:

Mercè Enfedaque i Iserte

Institut Català de Seguretat i Salut Laboral

e-mail: wenfedaque@gencat.cat

Nova normalitat, amb fitxatge polèmic del SARS-COV-2 per al conjunt dels agents biològics

És època de novetats: nova normalitat; nova avaluació de riscos; nova organització del treball; nova mobilitat; nova legislació; nova vacunació...

I a què ve tanta novetat?

Sens dubte la causa n'és la pandèmia de la COVID-19 ocasionada pel SARS-CoV-2 (coronavirus de la síndrome respiratòria aguda greu 2) que ens està conduint, a nivell mundial i en tots els àmbits, cap a una nova manera de fer les coses que, consegüentment, afecta també a la prevenció de riscos laborals.

Segons el diccionari de llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, *una novetat és una cosa nova, apareguda, introduïda o originada de poc, especialment una obra literària, un gènere, una mercaderia.*

I, ara, en aquesta definició de novetat podríem afegir-hi també com a cosa nova, apareguda introduïda o originada de poc, una malaltia de ressò mundial: la COVID-19.

Aquesta novetat té com a protagonista el SARS-CoV-2, del qual podem dir que és un virus de l'ordre dels "Nidovirales", família "Coronaviridae", gènere "Betacoronavirus" i que, per

tant, correspon incloure'l en el quadre relatiu als VIRUS de la normativa sobre agents biològics, que a l'Estat espanyol és el **Reial decret 664/1997**, de 12 de maig, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball.

En l'àmbit europeu, aquest virus ja ha estat inclòs en la Directiva 2000/54/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de setembre de 2000, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball, mitjançant la Directiva (UE) 2020/739 de la Comissió, de 3 de juny de 2020, que n'ha modificat l'annex III, i que els Estats membres han de posar en vigor, a tot estirar el 24 de novembre de 2020.

Tanta novetat i canvis entorn del SARS-CoV-2 i de la COVID-19 fan avinent recordar les regles del joc per a la prevenció dels riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball.

Cal tenir present que la normativa d'agents biològics en l'àmbit laboral està adreçada a la protecció de les **persones treballadores** que estan o poden estar **exposades a agents biològics per raó de les activitats laborals que desenvolupen** i, en aquest sentit, la normativa contempla dos escenaris diferents. Un referit als procediments industrials que utilitzen agents biològics dels grups 2, 3 i 4, i un altre, relatiu a les activitats que no impliquen la intenció deliberada de manipular agents biològics o d'utilitzar-los en el treball, però que poden provocar-ne l'exposició del personal treballador. D'aquestes activitats, el Reial decret 664/1997 en fa la següent llista indicativa:

- Treballs en centres de producció d'aliments.
- Treballs agraris.
- Activitats en què hi ha contacte amb animals o amb productes d'origen animal.
- Treballs d'assistència sanitària, compresos els desenvolupats en serveis d'aïllament i d'anatomia patològica.
- Treballs en laboratoris clínics, veterinaris, de diagnòstic i d'investigació, amb exclusió dels laboratoris de diagnòstic microbiològic.
- Treballs en unitats d'eliminació de residus.
- Treballs en instal·lacions depuradores d'aigües residuals.

Segons el Reial decret 664/1997, els **agents biològics** es classifiquen, en funció del risc d'infecció (que inclou factors de contagi, profilaxi i tractament mèdic), en quatre grups, que són:

Grup 1: *agent biològic que resulta poc probable que causi una malaltia en l'home.*

Grup 2: *agent biològic que pot causar una malaltia en l'home i que pot suposar un perill per als treballadors, que és poc probable que es propagui a la col·lectivitat, i que té generalment una profilaxi o tractament eficaç.*

Grup 3: *agent biològic que pot causar una malaltia greu en l'home i que presenta un perill seriós per als treballadors, amb risc de propagar-se a la col·lectivitat, i que té generalment una profilaxi o tractament eficaç.*

Grup 4: agent biològic que a més de causar una malaltia greu en l'home suposa un perill seriós per als treballadors, amb moltes probabilitats que es propagui a la col·lectivitat i sense que hi hagi generalment una profilaxi o tractament eficaç.

Doncs bé, sobre la classificació del SARS-CoV-2, la Directiva (UE) 2020/739, en fa la següent consideració (punt 6 de l'exposició introductòria):

"El SARS-CoV-2 pot provocar una malaltia humana greu entre la població infectada i representa, en particular, un greu perill per als treballadors de més edat i per als que tenen un problema mèdic o una malaltia crònica subjacent. Encara que actualment no es disposa de vacuna o de tractament efectiu, s'estan desplegant esforços considerables a nivell internacional i, fins ara, s'ha identificat un nombre significatiu de vacunes experimentals. Tenint en compte les proves científiques i les dades clíniques més recents disponibles, així com l'assessorament d'experts que representen a tots els Estats membres, la SARS-CoV-2 ha de classificar-se, per tant, com a patògen humà del grup de risc 3. Diversos Estats membres, així com els Estats de l'AELC i altres tercers països, han començat a adoptar mesures relatives a la classificació del SARS-CoV-2 en el grup de risc 3."

La proposta de modificació de l'annex III de la Directiva 2000/54/CE amb la classificació del SARS-CoV-2 com agent biològic del grup 3, ha causat controvèrsia en diverses organitzacions sindicals de l'Estat espanyol que, abans de la seva aprovació, van manifestar a la ministra de Treball i Economia Social, les seves discrepàncies sobre aquesta classificació i les seves raons i arguments perquè el SARS-CoV-2 fos considerat un agent biològic del grup 4.

Independentment del grup de classificació d'un agent biològic, sempre que en l'àmbit laboral se'n derivi un risc per a la seguretat i salut del personal treballador, cal evitar-ne l'exposició i, si això no resulta factible per motius tècnics, s'ha de reduir el risc d'exposició al nivell més baix possible per garantir adequadament la seguretat i salut de les persones treballadores afectades.

La normativa ressenyada estableix disposicions generals sobre mesures organitzatives, mesures higièniques, vigilància de la salut, informació i formació del personal treballador, d'aplicació a qualsevol activitat amb risc d'exposició a agents biològics; i d'altres més específiques relatives a nivells de contenció aplicables als establiments sanitaris i veterinaris, als procediments industrials, als laboratoris i als locals per animals de laboratori.

Pel que fa a la discrepància suscitada per la classificació del SARS-CoV-2, creiem oportú centrar-nos, de manera parcial, en les mesures de contenció establertes per als laboratoris on es facin treballs que impliquin la manipulació d'agents biològics dels grups 3 i 4 amb finalitats d'investigació, desenvolupament, ensenyament o diagnòstic (annex IV del Reial decret 664/1997).

De les mesures de contenció proposades per als nivells 3 i 4 s'observa que n'hi ha algunes d'obligatòries de la mateixa manera per als dos nivells, d'altres d'obligatòries amb diferents matisos segons el nivell, i cinc d'aconsellables per al nivell de contenció 3, que esdevenen obligatòries per al nivell de contenció 4, i que són:

- El lloc de treball estarà separat de qualsevol altra activitat que es desenvolupi en el mateix edifici.
- El lloc de treball s'haurà de poder precintat per permetre'n la desinfecció.
- El lloc de treball es mantindrà amb una pressió negativa respecte de la pressió atmosfèrica.
- S'instal·larà una finestreta d'observació o un dispositiu alternatiu a les zones de manera que se'n pugui veure els ocupants.
- Laboratori amb equip propi.

Ara bé, tot i que hi ha una correlació entre el grup de classificació dels agents biològics i els nivells de contenció establerts (es a dir, que la manipulació d'un agent biològic del grup 3, únicament es pot fer en zones de treball que corresponguin almenys al nivell 3 de contenció; i que la d'un agent del grup 4, únicament es pot fer en zones de treball que corresponguin almenys al nivell 4 de contenció), hem de tenir molt present que **per determinar el nivell de contenció física** requerit per a cadascun dels agents biològics, **cal fer una avaluació dels riscos identificats** que no s'hagin pogut evitar, basada en la naturalesa, el grau i la durada de l'exposició del personal treballador.

Per tant, a més dels agents biològics del grup 4, **els del grup 3 amb possibilitat d'exposició alta**, i nivell de risc potencial 4 (o el de major gravetat segons la metodologia d'avaluació emprada), **precisaran també d'un nivell de contenció 4**.

No obstant això, i en base al principi de precaució, mentre anem avançant i tenint més coneixements sobre el SARS-CoV-2, és recomanable, a més de complir les normes legals que s'estableixin, aplicar una altra norma que tots coneixem com a "sentit comú" i que sol ser la norma imperant en situacions d'excepcionalitat i de novetat.

Altrament, la Comissió Europea, posteriorment a la presentació de la Directiva (UE) 2020/739, en la Declaració publicada al Diari Oficial de la Unió Europea el 26 de juny de 2020 (punt 16), manifesta que avaluarà sense demora la necessitat de modificar la Directiva sobre agents biològics arran de les lliçons apreses en aquesta crisi sense precedents, amb vista a una millor preparació i planificació de la resposta en tots els llocs de treball, i informarà al Parlament Europeu d'aquí a finals de 2020.